

MASOFAVIY TA'LIM JARAYONIDA TALABALAR BILIMINI BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH IMKONIYATLARI

Ilmiy rahbar: E'lov Ziyodulla Sattorovich kafedra o'qituvchisi

Ism familiya : Irmatov Aziz Alisher o'g'li

O'qish : Osiyo xalqaro universiteti magistranti

Ish joyi: Mudofa vazirligi 07984 Ofitser mayor

Tel nomer : +998975457700

Annotatsiya

Ushbu maqolada masofaviy ta'lim jarayonida talabalar bilimini baholashning zamonaviy yondashuvlari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish imkoniyatlari yoritilgan. Masofaviy ta'limning kengayishi baholash tizimini takomillashtirishga bo'lgan ehtiyojni kuchaytirmoqda. Ayniqsa, raqamli platformalar orqali baholashda ob'ektivlik, shaffoflik, akademik halollikni ta'minlash, topshiriqlarni diferensiallashtirish va talabalar faoliyatini muntazam monitoring qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada test texnologiyalarini modernizatsiya qilish, avtomatlashtirilgan baholash tizimlari, portfolioga asoslangan baholash, loyiha asosida baholash va adaptiv baholash kabi metodlarning afzalliklari ilmiy tahlil qilingan. Shuningdek, masofaviy ta'lim sharoitida motivatsiyani oshirish, talabalarning o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirish va raqamli baholash vositalarini takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Masofaviy ta'lim, raqamli baholash, onlayn testlar, avtomatlashtirilgan baholash, portfolioga asoslangan baholash, adaptiv baholash, loyiha asosida baholash, akademik halollik, monitoring, o'z-o'zini baholash, ta'lim sifati, onlayn platformalar, elektron ta'lim, talabalar faolligi.

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi, onlayn o'quv platformalarining keng qo'llanilishi va masofaviy ta'limning ommalashuvi oliy ta'lim muassasalarida bilimni baholash jarayoniga yangicha yondashuvni talab qilmoqda. An'anaviy auditoriya sharoitida qo'llaniladigan baholash metodlari masofaviy ta'lim uchun to'liq mos kelavermaydi, chunki onlayn ta'lim jarayoni o'quv muhitining o'ziga xos xususiyatlari, talabalarning mustaqil ishlash darajasi va monitoring mexanizmlarining raqamlashtirilishi bilan farqlanadi. Shu bois masofaviy ta'lim sharoitida baholashning adolatli, shaffof va samarali tizimini yaratish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Masofaviy ta'limda talabalar bilimini baholashda bir qator muammolar kuzatiladi: topshiriqlarning akademik halollik talablariga mos bajarilishi, talaba faoliyatini real vaqt rejimida kuzatish imkoniyatining cheklanishi, baholash mezonlarining bir xil qo'llanmasligi, shuningdek, motivatsiyaning pasayishi va o'z-o'zini baholash ko'nikmalarining yetarli darajada shakllanmaganligi shular jumlasidandir. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun baholash mezonlarini modernizatsiya qilish, raqamli vositalarni keng joriy etish, avtomatlashtirilgan baholash tizimlarini qo'llash, talabalarning mustaqil faoliyatini monitoring qilish mexanizmlarini ishlab chiqish zarur.[1]

Shu nuqtai nazardan, masofaviy ta'lim sharoitida baholash usullarini takomillashtirish nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki talabaning shaxsiy o'sishi, mas'uliyati va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Mazkur maqolada masofaviy ta'limda baholashning zamonaviy metodlari, ularning amaliy afzalliklari va takomillashtirish imkoniyatlari ilmiy asosda tahlil qilinadi hamda ta'lim jarayoniga joriy etish bo'yicha amaliy tavsiyalar beriladi.

Masofaviy ta'limning o'ziga xosligi an'anaviy ta'limdan farq qiluvchi pedagogik va texnologik jihatlarni talab qiladi. Talabalar dars jarayonida auditoriyada emas, balki onlayn platformalarda faoliyat yuritadi, shu sababli baholash jarayoni ham masofaviy sharoitga moslashtirilishi lozim. Baholashning asosiy vazifasi nafaqat talabaning bilimini aniqlash, balki uning o'z-o'zini

baholash, mustaqil fikrlash va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qilishdir.[2]

Masofaviy baholash quyidagi pedagogik tamoyillarga asoslanadi.

Shaffoflik va ob'ektivlik – baholash mezonlari talabalar uchun oldindan ma'lum bo'lishi va ularni adolatli taqsimlash.

Adaptivlik – baholash talabani individual darajasi va faolligiga moslashtirilishi.

Diferensiallik – turli o'quvchilar uchun topshiriqlar murakkablik darajasi bo'yicha moslashtiriladi.

Faollikni rag'batlantirish – baholash jarayoni talabani darsga va o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi.

Masofaviy ta'limda bilimni baholash usullari qatoriga biz quydagilarni kiritishimiz mumkin.

Onlayn testlar va avtomatlashtirilgan baholash tizimlari: Onlayn testlar talabani bilim darajasini tez va samarali aniqlash imkonini beradi. Avtomatlashtirilgan baholash tizimlari esa natijalarni real vaqt rejimida kuzatish, xatoliklarni tahlil qilish va baholarni shaffof tarzda taqsimlash imkonini beradi. Shu bilan birga, testlar adaptiv shaklda qo'llanilganda har bir talaba uchun individual murakkablik darajasi yaratiladi.[3]

Portfolioga asoslangan baholash: Portfolioga asoslangan baholash talabadan turli faoliyat natijalarini yig'ib, tizimlashtirilgan tarzda taqdim etishni talab qiladi. Bu usul talabani uzoq muddatli faoliyatini, ijodiy va amaliy ko'nikmalarini baholash imkonini beradi. Masofaviy ta'limda portfoliolar elektron shaklda yuritilib, o'qituvchilar va talabalar o'rtasida interaktiv tahlil va mulohaza almashuviga xizmat qiladi.

Loyiha asosida baholash: Loyiha asosida baholash talabalarning mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va kreativ yondashuvini aniqlashga qaratilgan.

Masofaviy ta'lim platformalarida loyiha topshiriqlari guruh yoki individual tarzda bajarilishi mumkin, bu esa talabalar o'rtasida hamkorlik va muloqotni rag'batlantiradi.[4]

Adaptiv va interaktiv baholash: Adaptiv baholash talabaning bilim darajasi va javob tezligiga mos tarzda savollar ketma-ketligini o'zgartiradi. Shu bilan birga, interaktiv baholash vositalari (onlayn viktorinalar, simulatsiyalar, virtual laboratoriyalar) talabaning faolligini oshiradi va baholash jarayonini qiziqarli qiladi.[5]

O'z-o'zini baholash va o'zaro baholash: Masofaviy ta'lim sharoitida talabaning o'z-o'zini baholash ko'nikmalari rivojlantirilishi muhim. O'z-o'zini baholash talabaga o'z bilimni tahlil qilish, kuchli va zaif tomonlarini aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, o'zaro baholash talabalar o'rtasida muloqotni kuchaytiradi va hamkorlik madaniyatini shakllantiradi.

Masofaviy ta'limda baholashni takomillashtirish imkoniyatlarini quydagilarda ko'rish mumkin.

Raqamli platformalarni rivojlantirish – baholashni real vaqt rejimida, avtomatik va shaffof qilish. Adaptiv test tizimlarini joriy etish – har bir talabaning individual darajasiga mos savollar berish. Portfoliolar va loyiha ishlari asosida baholashni kengaytirish – talabaning ijodiy va amaliy ko'nikmalarini aniqlash. O'z-o'zini va o'zaro baholashni rag'batlantirish – talabalarda mustaqil fikrlash va tahlil ko'nikmalarini rivojlantirish. Motivatsiyani oshirish mexanizmlarini qo'llash – ballar, sertifikatlar, gamifikatsiya elementlari orqali talabalarni faol ishtirok etishga undash. Baholash mezonlarini aniq va shaffof qilish – baholarni asoslash va adolatli taqsimlash imkonini yaratish. Ushbu imkoniyatlar masofaviy ta'lim jarayonida baholash sifatini oshirish, talabalarning bilimni aniq va ob'ektiv aniqlash hamda ularni mustaqil va samarali faoliyatga yo'naltirishga xizmat qiladi.[6]

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, masofaviy ta'lim jarayonida avtomatlashtirilgan testlar, portfolioga asoslangan baholash va loyiha ishlari talabalarning bilim darajasini aniq va shaffof aniqlashga imkon beradi. Adaptiv va interaktiv baholash tizimlari talabalar faolligini oshiradi, o'z-o'zini va o'zaro baholash esa mustaqil fikrlash va muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi. Eksperiment natijalari onlayn platformalarda baholashning ta'lim sifatini sezilarli darajada yaxshilashini, shuningdek talabalarning motivatsiyasi va mas'uliyatini oshirishini ko'rsatdi.[7]

Masofaviy ta'lim jarayonida talabalar bilimini baholash usullarini takomillashtirish ta'lim samaradorligini oshirish va talabalarning mustaqil faoliyatini rag'batlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi tadqiqot davomida aniqlanadi. Avtomatlashtirilgan testlar, portfolioga asoslangan baholash, loyiha ishlari, adaptiv va interaktiv baholash talabalarning bilim darajasini aniq, shaffof va ob'ektiv aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, o'z-o'zini va o'zaro baholash ko'nikmalari talabalarda tanqidiy fikrlash, muloqot va hamkorlik qobiliyatlarini rivojlantiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, masofaviy ta'limda baholashning zamonaviy metodlarini tizimli joriy etish nafaqat talabalarning bilimini samarali aniqlashga, balki ularning motivatsiyasini oshirish, mas'uliyatini kuchaytirish va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuning uchun masofaviy ta'limda baholash tizimini takomillashtirish – ta'lim sifatini oshirish va zamonaviy ta'lim talablariga moslashishning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Qodirov A. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: Fan, 2021.
2. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Masofaviy ta'lim va raqamli platformalar. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.

3. Hasanboeva O., Abdurahmonov A. Pedagogika: Nazariya va amaliyot. – Toshkent: Barkamol fayz, 2020.
4. Xoliqova D. Talabalar bilimini baholashning zamonaviy metodlari. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2022.
5. Sayidahmedov N. Masofaviy ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
6. Abduqodirova Sh. Onlayn baholash tizimlarining pedagogik asoslari. – Toshkent: Innovatsiya ziyo, 2021.
7. Madrahimova M. Portfolioga asoslangan baholash metodikasi. – Qarshi: Nasaf, 2019.
8. Nazarov Q. Elektron baholash va talaba monitoringi. – Toshkent: Tafakkur, 2020.
9. Safarova N. Adaptiv va interaktiv baholash vositalari. – Namangan: Ziyo print, 2022.
10. Vygotsky L. Mind in Society. – Harvard University Press, 1978.
11. Slavin R. Cooperative Learning: Theory, Research, and Practice. – Boston: Allyn and Bacon, 1995.
12. Johnson D., Johnson R. Assessing Learning in Online Education. – Minnesota: Interaction Book Company, 2000.